

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

תאריך: 14.1.2016
בתשובה נא לציין: 89542

בפקס: 02-6467001

דחוף!

לכבוד
מר יהודה ויינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה
משרד המשפטים
רח' סלאח א-דין 29
ירושלים

שלום רב,

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده ٤
القدس ٩٧٢٠٠
هاتف. ٠٢. ٦٢٨٣٥٥٥
فاكس. ٠٢. ٦٢٧٦٣١٧

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

הנדון: הצעת חוק פרטית של ח"כ אורן חזן שתועלה לדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה ביום ראשון הקרוב, 17.1.2016

הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון) - שלילת תושבות לאדם שהפר אמונים למדינת ישראל או לקרובו) התשע"ו-2016 של חה"כ אורן אסף חזן (פ 2463)

1. הריני לפנות אליך, בשם המוקד להגנת הפרט, ארגון זכויות אדם העוסק מזה שנים רבות בהגנה על זכויותיהם של תושבי ירושלים המזרחית ובני משפחותיהם, ולהתריע כנגד אי חוקיות ופסלות הצעת החוק שפרטיה בכותרת (להלן: **הצעת החוק**). הצעת החוק שבנדון תעלה לדיון בפני ועדת השרים לחקיקה ביום ראשון הקרוב, 17.1.2016 בשעה 13:00.

העתק מהצעת החוק ודברי ההסבר לה מצ"ב ומסומן א.

2. בימים אלה מייצג המוקד להגנת הפרט ארבעה מתושבי הקבע בירושלים המזרחית ששר הפנים לשעבר, מר סילבן שלום, החל בהליך לשלילת תושבותם בשל מעורבותם, לכאורה, באירועים ביטחוניים, וזאת טרם סיום ההליך הפלילי נגדם וטרם הרשעתם.

3. הצעת החוק מבקשת בסעיף 1(ג)(2), להעניק לשר הפנים סמכות לבטל רישיון לישיבת קבע לאדם "שהורשע במעשה שיש בו הפרת אמונים למדינת ישראל או לקרובו של אדם". על פי הצעת החוק, קרוב הינו "בן הזוג, הורה או ילד". הפרת אמונים למדינת ישראל מוגדרת בהצעת החוק "כהגדרתה בחוק האזרחות התשי"ב-1952".

4. מדובר בהצעת חוק פסולה ולא חוקית, וזאת לאור הסיבות שיפורטו להלן.

5. **הבחנה בין אזרח לתושב** – הצעת החוק משווה בין מעמדו של תושב לבין מעמדו של אזרח בכל הקשור לחובות, לרבות חובת הנאמנות למדינה. זאת על אף שרק אדם המבקש להיות אזרח במדינת ישראל חייב להצהיר אמונים למדינה (ראה סעיף 5(ג) לחוק האזרחות, התשי"ב-1952) (להלן: **חוק האזרחות**). לעומתו, אדם המבקש לקבל מעמד של תושב קבע בישראל אינו חייב כלל להצהיר אמונים למדינה.

הוסף על כך, חוק האזרחות מורה על הענקת מעמד של תושבות למי שנקבע, כי "הפר אמונים" ברמת חומרה כזו, שהצדיקה את שלילת אזרחותו. לעמדתנו, בניגוד למעמד אזרחות שמקים חובת אמונים למחזיק בו, מעמד תושב קבע אינו כולל חובת נאמנות זו. שכן, לו הייתה חובה שכזו קמה גם למחזיק במעמד תושב הקבע, הדעת נותנת כי מעמד זה לא היה ניתן למי שנשללה אזרחותו מטעמי הפרת אמונים. שהרי אם כן, מה הועילו חכמים בתקנתם, ומה לי הכא ומה לי התם. עדיין מדובר במי שהפר חובה הכרוכה במעמד ואין נפקא מינה לעניין זה אם מדובר במעמד אזרחות או במעמד תושבות.

6. **תושבי ירושלים המזרחית וחובת האמונים למדינת ישראל** – שלילת רישיון לישיבת קבע מתושבי ירושלים המזרחית מטעמי "הפרת אמונים למדינת ישראל" עומדת בסתירה למציאות ההיסטורית של הענקת מעמד תושבות קבע לתושבי ירושלים המזרחית בזמנו, מתוך ידיעה ברורה שלא זו בלבד שאין להם "אמונים" למדינת ישראל – אלא אף מדובר בתושבים המתנגדים פוזיטיבית לריבונותה של מדינת ישראל עליהם. רישומם של תושבי ירושלים המזרחית במרשם האוכלוסין הישראלי ומתן תעודות זהות ישראליות במעמד רישיון לישיבת קבע, נעשו בידיעה ברורה, כי מדובר במי שהיו נתיני אויב שבתום מלחמה קשה ובעקבותיה מצאו עצמם תחת שלטון ישראלי, ואשר איש מעולם לא ציפה מהם, לאור נסיבות אלה, להצהיר או לבטא נאמנות למדינת ישראל.

במובן זה, רישיון הקבע היה למעשה הכרזה על מצב קיים, והפיכתו לחוקי במסגרת הטריטוריאלית החדשה של סיפוח ירושלים המזרחית. ללא הענקת המעמד היה צורך בגירוש מאסיבי של עשרות אלפי תושבים משטח ירושלים המזרחית לאחר סיפוחו.

למעשה, זאת הייתה הסיבה לכך שניתן לתושבי ירושלים המזרחית מעמד של תושבות קבע בלבד ולא אזרחות – אשר כרוכה בין היתר בהצהרת נאמנות למדינת ישראל.

7. **שלילת תושבות של קרובים כענישה קולקטיבית** – הצעת החוק מסמיכה את שר הפנים לשלול גם את תושבות הקבע של קרוב משפחה של מי שהפר אמונים למדינת ישראל. מדובר בענישה קולקטיבית פסולה, של מי שלא חטאו והענשתם על לא עוול בכפם. כידוע, למדינה סמכות לחקור את בני המשפחה, להגיש נגדם כתב אישום אם היו מעורבים באירוע. המשמעות של שלילת תושבות ממי שלא מיוחסת להם כל מעורבות למעשה – הורים קשישים, נשים ואפילו ילדים – היא התרת פעולה של נקמות. ושוב נזכיר, כי את הרישיון לישיבת קבע קיבלו אנשים אלה בזכות ולא בחסד, מכוח שייכותם לאוכלוסייה הילידית של ירושלים המזרחית.

מדובר בפגיעה קשה, שאינה עומדת במבחני המשפט הישראלי, לרבות פסקת הגבלה של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ואף לא באמנות הבינלאומיות שישראל חתמה עליהן ואף אשררה.

8. **תחולת הדין הבינלאומי על תושבי ירושלים המזרחית** - במקביל לכך שלפי הדין הישראלי תושבי ירושלים המזרחית הינם תושבי קבע של מדינת ישראל, הרי שלפי הדין הבינלאומי, ירושלים המזרחית הינה שטח כבוש, שתושביה הם "תושבים מוגנים", הזכאים להגנות מכוחו של הדין ההומניטארי הבינלאומי, ובכלל זה אמנת ג'נבה הרביעית מ-1949 והתקנות הנספחות לאמנת האג בדבר דיני מלחמה ביבשה מ-1907. חשוב להזכיר, כי בניגוד להנחה העומדת ביסוד הצעת החוק, כי תושבי ירושלים המזרחית חבים חובת נאמנות למדינת ישראל, סעיף 45 לתקנות האג וסעיף 68 לאמנת ג'נבה הרביעית, **אוסרים על המעצמה כובשת להכריח את תושבי השטח הכבוש להישבע לה אמונים**.

9. יש לציין, כי הסוגיה העקרונית של עצם קיומה של סמכות לשלול את מעמדם של תושבי ירושלים המזרחית מטעמים של הפרת אמונים (ובמשתמע, גם שאלת עצם קיומה של חובת נאמנות כזו), תלויה ועומדת כיום בפני בית המשפט העליון (בג"ץ 7803/06 **אבו ערפה נ' שר הפנים**), לאחר שבית המשפט דן בה בהרכב מורחב וממתינה להכרעה.

10. לאור כל האמור, אנו פונים אליך כדי שתפעל להסיר את הצעת החוק לנוכח אי חוקיותה.

בכבוד רב,

עביר ג'ובראן-דכוור
עורכת דין

העתק: שרת המשפטים, הגב' איילת שקד